

razdoblju bila nepromijenjena unatoč velikom variranju cijene pšenice. Na području općine Roč nosioci su gospodarskoga razvoja bile brojne bratovštine koje su bile i svojevrzne banke. Osim njih, postojali su i razni profili obrtnika. Poznata je i cijena, tj. nadnica majstora u visini od 24 soldina, dok je njegov pomoćnik imao upola manju nadnicu, od 12 soldina.

U ovom je djelu Vlahov pružio hvalevrijedan prinos tematici koju se rijetko razmatra kada se proučava gospodarska povijest određenoga kraja, a od velikoga je značaja poznavanje starih mjera koje su bile u uporabi (33–35). Složenost problematike je utoliko veća što su gotovo sve općine, mjesta i sela upotrebljavale svoje posebne, osjetno različite mjere. Pitanjem utvrđivanja starih istarskih mjera bavili su se Pietro Kandler i Zlatko Herkov pa je oslonac svojega izlaganja potražio u njihovim istraživanjima. Međutim, zbog širine pojmovnika vezanoga uz mjere zadržao se samo na jednoj od mjera, pod nazivom spud.

Drugi, najveći dio knjige, odnosi se na samu *Knjigu računa općine Roč (1566. – 1628.)*. Vlahov je najprije izložio način transliteriranja *Knjige* s glagoljice na latinicu (35–37), da bi potom donio cjelokupnu transliteraciju glagoljskih spisa (41–138). Tome slijedi preslika cijele *Knjige* (139–244), koju upotpunjuju brojni prilozi (245–283), kao što je kronološki red zapisa, abecedno kazalo prezimena i imena, pregled župana, podžupana i ostalih dužnosnika, pregled zabilježenih cijena vina, žitarica, sira, skute, živine, peradi i kruha, popis vrsta novca koji se spominje u tekstu te popis ligatura i kratica.

Luka Tidić

Dražen Vlahov, *Zbirka glagoljskih isprava iz Istre*, Posebna izdanja, sv. 19, Glagoljski rukopisi, sv. 8, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2010., 431 str.

U seriji Posebnih izdanja Državnoga arhiva u Pazinu objavljena je 2010. knjiga Dražena Vlahova *Zbirka glagoljskih isprava iz Istre*. Tematski, knjiga obuhvaća čitav niz glagoljskih isprava nastalih na području djelovanja Državnoga arhiva u Pazinu. Dugogodišnje radno iskustvo u Arhivu omogućilo je autoru iscrpno poznavanje fondova čuvanih u njemu, ali i u ostalim ustanovama koje čuvaju arhivska vrela nastala na području Istre. Najveći broj poznatih glagoljskih isprava iz Istre nalazi se u protokolu popa Andrije

Matkovića, koji je pronašao Vjekoslav Štefanić, a pohranjen je u Državnom arhivu u Rijeci. Osim popova glagoljaša, isprave glagoljicom pisali su i franjevci trećoredci iz samostana na Božjem polju pokraj Poreča i svetoga Grgura u Koprju.

U "Uvodu" (11-17) autor navodi kako su glagoljske rukopise već objavljivali Ivan Kukuljević, Đuro Šurmin, Stjepan Ivšić i Makso Pelozza. Glagoljica je na području Istre dugo odolijevala drugim pismima te je posljednji župnik koji je pisao oporuke glagoljicom bio don Mate Lovreta krajem 18. stoljeća. Autor napominje da su mnoge glagoljske isprave doživjele tužnu sudbinu i nerijetko bile uništavane nakon što bi bile prevedene na talijanski jezik, o čemu svjedoči i prazan fascikl porečkoga bilježnika Marka Antonija Corsina na kojem stoji zapis *lingua ilirica*. Ovakav rukopisni zapis na praznom fasciklu navodi Vlahova na zaključak da su glagoljske isprave nakon prevođenja gubile svoju prvotnu ulogu i postupno bile uništavane. Gradivo koje je objavljeno u ovoj knjizi čuva se u Državnom arhivu u Pazinu, Biskupijskom arhivu u Poreču, Župnom uredu u Vižinadi, Državnom arhivu u Rijeci, Arhivu HAZU, Hrvatskom državnom arhivu, sveučilišnim knjižnicama u Zagrebu, Ljubljani i Beču te samostanu na Trsatu. Tekstovi unutar knjige poredani su kronološki, od najstarijega do najmladega.

U poglavlju pod naslovom "O transliteraciji isprava" (17-19) Vlahov daje upute čitateljima o načinu na koji je obavio prijepis s glagoljice na latinično pismo. Tako tekst prijepisa prati izvornik u strukturi teksta kada god je to bilo moguće. Na mjestima gdje je tekst izgubljen zbog fizičkih oštećenja originala, ako je to bilo moguće, dopisan je unutar uglatih zagrada.

Slijedi poglavlje pod naslovom "Transliteracija isprava" (21-239), koje donosi pregršt glagoljskih isprava prenesenih u latinicu. Prva, ujedno i najopsežnija isprava, koja obasiže 78 stranica, tekst je Istarskoga razvoda (Momjanski primjerak). Napisao ga je rukom pop Levac, žminjski kanonik, a služio je za utvrđivanje granica između nekih istarskih komuna. Osnovni problem u interpretaciji teksta jest što ne postoji izvornik Istarskoga razvoda. Sačuvana su dva primjerka: Momjanski koji se čuva u Državnom arhivu u Pazinu i Kršanski koji se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Momjanski primjerak izabran je ovom prilikom zato što, osim talijanskoga prijevoda, dosad nije objavljivani. Slijedi Isprava kojom se utvrđuju granice između komuna Kožljaka i Mošćenica, koju je sastavio bilježnik Dujam u studenom 1395., potom Isprava o zamjeni neke ozidine u Roču i

sjenokoše na Brulu između Urbana Žurnade i općine Roč iz 1504., Oporuka Radića koju je zapisao kapelan Domin Brnadin 1520., Isprava o uređenju kora i opremi sakristije u župnoj crkvi u Roču popa Šimuna Grebla iz 1523. te mnoge druge. Sveukupno je objavljeno 167 isprava, kojima valja pribrojiti još 24 isprave u Dodatku.

U poglavlju “Preslici nekoliko isprava” (241-347) autor donosi preslike nekoliko tekstova, među kojima se opsegom ističe Istarski razvod.

Poglavljima “Pregled glagoljskih isprava” (351-371), “Indeks osobnih imena” (372-400), “Indeks toponima i etnika” (401-414) i “Nekoliko notarskih znakova popova glagoljaša” (415-416) autor je u mnogočemu olakšao snalaženje u knjizi koja sveukupno broji 431 stranicu. Pri samom kraju nalazi se popis izvora i literature te sažetci na hrvatskom, talijanskom i engleskom jeziku. Radi se svakako o iznimno vrijednom pothvatu objavljivanja zbirke izvora takve vrste, koja će olakšavati budućim istraživačima glagoljske baštine heuristički dio posla.

Marko Jelenić

Dražen Vlahov, *Matična knjiga iz Boljuna: glagoljski zapisi od 1576. do 1640.* Posebna izdanja, sv. 21, Glagoljski rukopisi, sv. 9, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2011., 676 str.

Dražen Vlahov stalni je gost rubrika “Osvrti” u brojnim povijesnim časopisima u regiji. Kako i ne bi bio, kada je užu i širu publiku doslovno razmazio svojim neumornim radom na objavi glagoljskih izvora. Dok smo se prvih godina možda i čudili učestalosti njegovih radova, sada smo već i navikli na to da će nas gotovo svake godine iznenaditi novim, opsežnim tomom u seriji “Glagoljski rukopisi” u “Posebnim izdanjima” Državnoga arhiva u Pazinu. Umjesto uživanja u zasluženju mirovini, Dražen Vlahov, u posjedu gotovo nadljudske energije, nastavlja obogaćivati fond objavljenih izvora iz vremena glagoljaštva te je kao deveta knjiga u seriji – osma u njegovu autorstvu – na red došla i *Matična knjiga iz Boljuna: glagoljski zapisi od 1576. do 1640.*

Boljun zauzima posebno mjesto u serijalu “Glagoljski rukopisi” po tome što je riječ o trećoj knjizi koja se bavi izvorima nastalim u ovom malenom mjestu u unutrašnjosti Istre. Nakon *Kvaderne od dot crekvah boljunskeh*